

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

Prioritățile imediate ale Guvernului Filat

**Transcriptul emisiunii radiofonice, din 27 septembrie, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare duminică.*

Principalele Teme ale Emisiunii:

1. Eficiența și deficiențele diplomației moldovenești în dezvoltarea relațiilor moldo-americane
2. Contribuția diplomației la depășirea problemelor economico-financiare ale R. Moldova
3. Cât de reale sunt șansele R. Moldova de obține un credit de la organisme internaționale pentru a acoperi deficitul bugetar?
4. Măsurile economice și financiare care ar trebui să le întreprindă imediat noul guvern
5. Direcțiile prioritare de dezvoltare economică a R. Moldova
6. Potențiala aprofundarea crizei politice și posibilele efecte negative asupra stabilității economice

Corneliu RUSNAC, moderator Imedia: *Bună ziua, stimați ascultători, sunt Corneliu Rusnac și, ca de obicei, la această oră, vă invit la o emisiune de discuții pe teme de politică externă, realizată cu suportul Asociației pentru Politica Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert.*

*Astăzi vom discuta despre situația diplomației Republicii Moldova și despre acțiunile pe care ar trebui să le întreprindă noua putere pentru a reabilita acest domeniu. L-am invitat în studio pe **dl Mihail Manoli, fost ambasador al Republicii Moldova în SUA, în prezent, președintele Uniunii Asiguratorilor.***

1. Eficiența și deficiențele diplomației moldovenești în dezvoltarea relațiilor moldo-americane

Corneliu RUSNAC: Primul lucru pe care aș vrea să îl întreb este cum puteți califica activitatea diplomației moldovenești în ultimii 8 ani de zile, adică pe durata guvernării comuniste?

Mihai MANOLI, fost ambasador al RM în SUA, președinte al Uniunii Asiguratorilor: Cred că dacă am porni de la situația care s-a creat, mai ales ceea ce discutăm și astăzi, au apărut și unele articole în privința diplomației, situația ar putea fi mai bună și ar fi putut fi mai bună. În primul rând, mă refer la acele sarcini care erau puse sau sunt puse în fața ambasadelor.

În principiu, dacă vorbim despre ceea ce se referă la ambasada din SUA a RM, dar ambasada din SUA acoperă și Canada, și Mexicul, aș putea spune că după 4 ani de zile, practic, cele mai importante sarcini care s-au pus, printre care restructurarea datoriei externe la Clubul de la Paris, restabilirea relațiilor cu

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

FMI și Banca Mondială au fost îndeplinite. Dar se poate de făcut mai mult. Se poate de făcut mai mult atunci când există o conlucrare, o conlucrare bună, între ambasadă și centrală – ministerul de externe. Pentru că în multe cazuri, operativitatea și luarea de poziție este foarte însemnată. Aș putea da un singur exemplu: criza vinului, stoparea exporturilor de vin în Federația Rusă. Au fost întreprinși, propuși un șir de pași concreți pentru a depăși situația. Dar la solicitarea unei poziții corecte din partea ambasadei, practic, ea nu a fost primită această poziție. Ambasadele au încercat cu forțe proprii să studieze situația, să afle ce se întâmplă pe acest segment și, discutând cu dealerii din SUA, de exemplu, ei considerau să sunt un șir de probleme care trebuie soluționate, cum ar fi calitatea produsului exportat. De aceea și ambasada nu a ieșit cu o poziție de negare, critică totalmente, pentru că practic, nu aveam bază, nu aveam argumente pentru aceasta. În multe cazuri, mi-aduc aminte chiar de pregătirea vizitei dlui președinte (Vladimir Voronin) în anul 2002, în decembrie, la Washington. Foarte complicat, discuțiile, începând de la în ce limbă ar trebui, nici nu se discută în ce limbă, pentru că vorbim de un stat, da? Și de bine de rău, avem o Constituție, unde ceva e scris acolo și nu putem încălca. Sau cu numărul de întrebări care pot fi discutate. De a anunța poți și sute de întrebări, dar a discuta și a soluționa trebuie să fie un număr limitat de întrebări. Cu atât mai mult că în diplomatie e foarte importantă pregătirea evenimentului, pentru a obține rezultatul solicitat. Aș putea da ca exemplu ședința, ca să spun așa, consacrată 30 de ani ai OSCE, în mai 2005, la Washington. Eu cred că atunci când a fost luată decizia aceea cu, într-o măsură oarecare, recunoașterea necesității alegerilor în Transnistria, a fost o poziție... am lucrat puțin acasă, în ciuda faptului că am pregătit și a participat un grup foarte puternic din partea republicii, au fost și speech-uri în franceză, au aplaudat și cei din Franța, dar nu am obținut rezultatul, pentru că pe parcursul a 5 luni până la eveniment noi am schimbat de 3-4 ori componența delegației, deci, am venit cu lucrul nepregătit de acasă.

Corneliu RUSNAC: Dacă înțeleg bine, una dintre deficiențele diplomației moldovenești a fost și lipsa constanței în promovarea intereselor RM, nu? A variat politica ba spre Est, ba spre Vest și faptul acesta a jucat un anumit rol?

Mihail MANOLI: Eu aș putea numai menționa faptul că de exemplu, ceea ce acoperam noi – SUA, am avut tot timpul susținerea și înțelegerea din partea structurilor americane cu care noi conlucram, fie Departamentul de Stat, fie Consiliul de Securitate. Dar au fost cazuri când noi nu cunoșteam situația reală care trebuia s-o promovăm sau care trebuia s-o supraveghem pentru a obține un rezultat. Dar în principiu, noi am obținut tot timpul. De exemplu, Mexicul. Cu Mexicul s-a semnat cu 15-17 ani în urmă un șir de acorduri care trebuiau modificate cu timpul, trebuiau revăzute, pentru că care ar fi acordul privind excluderea dublei impunerii, în cazul în care Mexicul are numai 2 procente de comerț cu Europa? Acolo prevalează companii transnaționale, în activitatea economică a Mexicului. Dar dacă vorbim despre pregătirea studenților, Mexicul oferea burse pentru tineri din Republica Moldova și era o condiție numai achitarea călătoriei tur-retur. Eu cred că fiecare familie putea găsi un sponsor și erau universități cu facultăți și specialități care este greu de găsit în altă parte a lumii, poate. Și au fost în primii ani grupe de studenți trimiși acolo, dar apoi, în ciuda faptului că am insistat, am fost înțeleși, am fost susținută din partea ministerului de externe al Mexicului solicitarea noastră și au menținut-o după aceea, dar, în orice caz, din câte eu cunosc, nu am mai fost studenți trimiși în Mexic pentru a face studii.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

Corneliu RUSNAC: Ce ar trebui de întreprins, acum, pentru a reabilita serviciul diplomatic, pentru a-l face funcțional și eficient?

Mihail MANOLI: În primul rând, ar trebui să pornim de la faptul organizatoric, eu aș putea și cifre să prezint, dar eu cred că finanțarea structurilor, ambasadelor de peste hotare trebuie să aibă un principiu unic, toate ambasadele. Era o clasificare și la începutul anilor 90, anii 1991-1992, în dependență de situație, necesitate ș.a.m.d. Pe parcursul ultimilor 8 ani de zile, situația s-a denaturat considerabil, absolut. Eu aș putea să spun așa: dacă ambasada SUA era locul 1-2 după nivelul finanțării, în ultimii ani era pe penultimul loc.

Corneliu RUSNAC: De ce s-a întâmplat așa?

Mihail MANOLI: S-a întâmplat, în opinia mea, - eu am avut și discuții cu factorii de răspundere, am prezentat și analize, cu cifre, cu tabele, ș.a.m.d. - în multe cazuri nu a influențat realitatea, dar factorul politic.

Corneliu RUSNAC: Și acum, care ar trebui să fie prioritățile diplomației noastre pe domeniul politicii externe, pe domeniul economic, pe domeniul relațiilor bilaterale?

Mihail MANOLI: Aspectul politic. În cazul în care noi dăm o definiție foarte clară - ce intenții avem, ce dorim să facem - tot spectrul activității politice trebuie să fie îndreptat spre atingerea acestui scop. În aspectul economic. SUA a propus de multe ori proiecte concrete, cu companii concrete, care au solicitat: dați 10-15, câte doriți poziții, mărfuri pentru export, care doriți să le exportați în UE, în SUA, în alte părți și noi o să promovăm. Nu a fost posibil de obținut așa informație. Deci, pe de o parte ori că nu dispunem de așa mărfuri, ori nu avem interes pentru a obține unele poziții pe piețele de desfacere. De aceea, trebuie să clarificăm la modul concret. Carolina de Nord, noi fiind ca stat înfrățit cu Carolina de Nord, noi foarte puțin lucrăm în direcția dezvoltării relațiilor pe puncte concrete. De exemplu, în 2002 s-a discutat foarte serios despre deschiderea unor centre comerciale, care ar reprezenta producția din Republica Moldova, care poate fi recunoscută, acceptată pe piața americană ș.a.m.d. Dar trebuie un studiu referitor la ce am putea noi promova în acest aspect.

În ceea ce privește aspectul economic, el este poate puțin mai complicat în aspectul că noi, astăzi, practic, nu avem acea ramură prioritară din care am putea să exportăm produsul finit, să-l comercializăm. Deci, trăind în perioada sovietică am avut o anumită structură a economiei, cu o pondere a diferitor ramuri: tutungeria, industria alimentară. Astăzi ne aflăm în altă situație, când unele din ele au murit, nu mai există. Și în cazul în care stabilim prioritățile și începem re-învierea economiei, sectorului real al economiei, atunci putem vorbi ce putem exporta.

2. Contribuția diplomației la depășirea problemelor economico-financiare ale R. Moldova

Corneliu RUSNAC: Dumneavoastră ați fost anterior și ministru al finanțelor, de aceea vreau să vă întreb, cum poate contribui diplomația la depășirea problemelor economico-financiare cu care se

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

confruntă în prezent RM? De exemplu, în ce măsură ar putea contribui diplomația moldovenească la reluarea finanțării RM de către organismele internaționale, FMI, BM, etc.

Mihail MANOLI: Da, într-adevăr, fiind în misiune la Washington am fost și ca reprezentant al Republicii Moldova la FMI și Banca Mondială, deci, de aceea în anul 2006, practic, au fost restabilite aceste relații, am spune așa, cu FMI și Banca Mondială. Care ar fi opinia mea, după atâția ani? Da, este foarte bine de a restabili, a avea un program, de a negocia, dar este foarte important de a avea acel caiet de sarcini de acasă: ce dorim noi să facem, cum dorim noi să facem, cum vedem noi soluționarea aceasta? Din ce considerente? Pentru că în multe cazuri noi comentăm relațiile cu structurile financiare internaționale de pe poziții de consum. Că o să primim atâta sau atâta. Sunt statutele acestor instituții financiare internaționale care prevăd: FMI finanțează numai, am spune așa, prin intermediul Băncii Naționale, ceea ce ține de piața valutară, balanța de plăți. Într-o discuție a încercat să mă convingă cineva că FMI poate finanța deficitul bugetar. Am verificat, nu este posibil așa ceva. Poate că este bine că nu este posibil asta, pentru că atunci când noi obținem în relațiile cu FMI și Banca Mondială, noi trebuie să știm un lucru că noi suntem responsabili de ceea ce facem și ceea ce implementăm. De aceea, este bine, pentru că este o supraveghere din exterior, este necesară promovarea reformelor. Iată, un exemplu simplu – Slovacia. Astăzi noi avem Slovacia cu Slovenia, țările care au intrat în primul, al doilea val în UE, care au implementat deja și Euro, au și o creștere economică considerabilă. Slovacia s-a plasat pe o poziție foarte înaltă în UE și când ascultam cuvântarea dlui viceprim-ministru al Slovaciei, m-am uitat, nici o reformă nouă pentru ceea ce s-a început în Republica Moldova. Dar ei le-au finalizat. Noi însă le-am început și undeva ne-am oprit. Și când ne-am oprit, am pierdut din ceea ce am putut pe viitor să obținem.

3. Cât de reale sunt șansele R. Moldova de obține un credit de la organismele internaționale pentru a acoperi deficitul bugetar?

Corneliu RUSNAC: Apropo de ceea ce spuneți puțin mai înainte. Noua guvernarea spunea că mizează pe un credit de la organismele internaționale pentru a acoperi deficitul bugetar care s-a creat pe durata anului curent mai ales, deficit estimat la aproximativ, deși cifrele variază, la aproximativ 5 miliarde de lei. Bani pe care ar putea să-i obțină de la FMI vor putea cumva contribui la acoperirea acestui deficit? În ce mod banii proveniți de la organismele internaționale ar putea contribui la depășirea situației critice care s-a creat acum în țară?

Mihail MANOLI: Istoric, tot timpul exista așa o relație: FMI negocia și semna acordul cu guvernul Republicii Moldova, iar ceea ce ține de finanțarea deficitului bugetar, cu contribuția FMI, Moldova practic beneficia de susținere financiară din partea guvernului Olandei. Guvernul Olandei, prin ministerul cooperării, anual, în jur de 3 miliarde de dolari repartiza. Moldova, erau ani când 10 milioane de dolari primea. Dar și deficitul era altul, era altă situație. Deci, în cazul de față, pe de o parte, eu cred că la negocierile cu FMI vor fi abordate și unele întrebări care țin de restructurarea și revederea legii bugetului pentru anul 2009, va fi pus un șir de sarcini. Iar aici, iarăși, trebuie să reieșim din faptul viitorului, pentru că noi avem numai schimbarea politică care a interveni. Noi nu avem deocamdată schimbări în aspectul economic, dacă putem spune că avem ceea ce se întâmplă astăzi pe piața valutară, pe altele ele nu sunt favorabile pentru Republica Moldova. De aceea, trebuie să fim conștienți că, da, vom trece prin perioade

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

complicate, dar trebuie să fim conștienți ce vom obține pe viitor. Să luăm ca exemplu sistemul de pensionare. Noi suntem unica țară care nu a început reformarea sistemului de pensionare. În 2001 mulți ne-am bucurat că la 62 de ani a fost fixat pragul de vârstă pentru bărbați și 57,5 ani pentru doamne. Dar au trecut anii și vedem că în decurs de 8 ani de zile, - dar a fost prevăzută o reformă care trebuia să se deruleze, printr-un calcul, pe parcursul a 29 de ani, - practic a treia parte din această perioadă noi am pierdut-o. Și astăzi avem cele mai joase pensii, avem pensii care nu acoperă coșul minim de consum și avem persoane cu probleme foarte serioase care se referă la acest grup. De aceea, eu cred că se va negocia. Când? Guvernul deja este format, va veni misiunea FMI și atunci se vor căuta acele surse de finanțare a deficitului bugetar, dar nu în mărimea pe care o numim noi astăzi – 5-6 miliarde de lei. Eu cred că suma va fi diminuată prin unele modificări la buget.

Corneliu RUSNAC: Se poate astăzi vorbi de o anumită sumă, de un anumit preț pe care ar trebui să-l plătească Republica Moldova pentru a depăși criza economică? Nu mă refer la deficitul bugetar, dar în general de o anumită sumă de care ar avea nevoie pentru a fi reluată creșterea economică, astfel încât lucrurile să meargă în bine?

Mihail MANOLI: Vedeți, noi nu avem studii și nu avem calcule. În studiile pe care le-am citit, le-am văzut și eu, acolo mai mult se vorbește despre aspecte de politici bugetar-fiscale, valutare, corecte, incorecte, ș.a.m.d. Poate asta și nu este bine, dar astăzi cred că, dacă am vorbi despre o sumă concretă, nu ar putea nimeni în Moldova s-o numească această sumă. Pentru mine, prioritară nu este suma necesară, pentru că totuși noi o să fim principalii actori în depășirea acestei situații catastrofale economice care s-a creat, pentru că ea într-adevăr așa este: creând această economie pe consum, unde am format bugetul pe bază de consum, unde argumentele care au fost, ele foarte slab au acoperit ceea ce s-a întâmplat, pentru că noi practic am mers în altă direcție de dezvoltare. Eu cred că primordial este ca totuși să stabilim acele reforme care trebuie continuate sau trebuie începute și, pe parcurs, pas cu pas, vom vedea care vor fi costurile. Dar scopul principal este de a crea acea economie reală, sectorul real al economiei, care el astăzi practic nu există. Și în unele cazuri avem nevoie de bani, dar în alte cazuri nu avem nevoie de bani. Haideți să luăm agricultura ca exemplu. Noi vorbim despre factorul politic consolidarea terenurilor, pentru că poate nu s-a făcut cel mai bine tot ce s-a făcut prin privatizarea pământului, dar astăzi este foarte important de a crea și acea infrastructură, de a schimba rolul ministerului agriculturii care să nu se mai ocupe de consolidarea terenurilor, dar să se ocupe de cum anume comercializăm ceea ce creștem, ce trebuie să creștem, și atunci poate că o să vedem. Sumele pot fi estimate, dar pe parcurs.

4. Măsurile economice și financiare care ar trebui să le întreprindă imediat noul guvern

Corneliu RUSNAC: În același context, care ar fi cele mai importante măsuri economice și financiare care ar trebui să le întreprindă imediat noul guvern, iată, votat pe 25 septembrie, inclusiv reformele pe care ar trebui să le promoveze?

Mihail MANOLI: În aspect economico-financiar, este revizuirea legii bugetului pe anul 2009. Un alt aspect, în august trebuia deja să fie prezentat proiectul legii bugetului pentru anul 2010 la guvern, iar în septembrie la parlament. Deci, sunt aceste două restanțe. În al doilea rând sau poate chiar în primul rând,

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

noi avem un șir de restricții în ceea ce ține de exporturi - ele toate trebuie eliminate, pentru că asta îi costă bani pe agenții economici care exportă. Va fi foarte complicat, pentru că noi am format un buget bazat pe importuri. Noi avem un decalaj extraordinar între exporturi și importuri, ceea ce arată că nu există sectorul real al economiei. Și aici este foarte important cum se va face această trecere, și anume fără a pune importurile la baza formării bugetului, deși astăzi ea există, cum vom acoperi acest decalaj care există?! Și pașii care ar trebui să fie: toate restricțiile, tot ceea ce ține de, am spune așa, nu de una sau două-trei licențe, permise ș.a.m.d. trebuie eliminate, pentru că sunt un element de corupție.

Corneliu RUSNAC: Ați vorbit despre restricții la exporturi, de ce ar fi fost nevoie de aceste restricții, dacă în mod normal țările dezvoltate se străduiesc să încurajeze exporturile?

Mihail MANOLI: Da, eu aș aduce exemplul industriei vinului. În anul 2000 a fost o tentativă de a implementa în Republica Moldova serviciile SGS – o companie de talie mondială, care a fost prezentă, practic, și în conflictul gazelor, în iarna trecută, în Federația Rusă, dar are o experiență extraordinară și această companie trebuia să presteze servicii pentru agenții economici din Moldova, inclusiv la exportul vinurilor. Și, din câte îmi aduc aminte, costurile de 2 cenți la o sticlă, care erau suplimentare, au fost criticate foarte dur, nu au fost acceptate ș.a.m.d. Am ajuns, iată, în 2009, după câțiva ani când a fost practic paralizată această ramură a economiei RM și constatăm cu regret că avem costuri suplimentare prin geamul acela unic, cum a fost stabilit, de la 5 la 15 cenți în medie, dar avem și 50 de cenți, în funcție de felul băuturii alcoolice ș.a.m.d. Și mai apare o altă întrebare: dar de ce ar trebui să fie guvernul implicat în exportul agentului economic, când el investește banul, produce, are produsul finit, răspunde de calitate, deci care ar trebuie să-i fie rolul? Eu cred că rolul guvernului ar fi numai să creeze condiții pentru o stabilitate financiară, dar în rest..., și să promoveze alte piețe de desfacere. Dar ca să limităm noi în țară, în varianta cutare sau cutare ca să fie exporturile... Acesta este un exemplu, al doilea exemplu: prin anul 97 au fost reluate exporturile de material de șampanie în Belarus. Practic, Belarus a importat tot timpul din Ungaria și România. Dar s-a schimbat, s-a ajuns la o înțelegere și s-a semnat un acord de aplicare a accizelor după principiul internațional. Și de acum, de trei luni de zile Belarus a preluat exporturile din Republica Moldova. Apoi au fost stopate, iarăși, reieșind din problemele care au apărut cu permisul de a duce vin în vrac, a nu aduce vin în vrac... Iarăși, aceasta este o chestiune a agentului economic. deci, dacă este benefic pentru el, este benefic și pentru Republica Moldova. De aceea, nu trebuie să creăm niște condiții care defavorizează agenții economici și le creează unele piedici în activitate.

5. Direcțiile prioritare de dezvoltare economică a R. Moldova

Corneliu RUSNAC: Cum credeți, care ar trebui să fie cele mai importante direcții de dezvoltare economică a Republicii Moldova, astfel încât să nu mai depindem de asistența externă? Mă refer, iată, bunăoară, ați pomenit Dvs, puțin mai înainte despre domeniile din perioada sovietică, cum era industria alimentară, industria tutunului, industria laptelui, acum, pe ce ar trebui să mizeze RM?

Mihail MANOLI: Vedeți, tot timpul apărea acea întrebare că noi am mers din inerție pe parcursul ultimilor ani. Și noi ne-am bucurat când am obținut un Produs Intern Brut, mai bine spus am dat o

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

apreciere a cantității, fără a intra în esența calității. Pentru că pe parcursul perioadei sovietice, industria alimentară era prioritară în RM, industria ușoară, alimentară. Dar 80 la sută din produsul Republicii Moldova era exportat, existau piețele de desfacere. Astăzi este, aș spune așa, cam complicat și ar trebui să fie... noi avem instituții, Academia de Științe, avem instituții care ar trebui totuși să se ocupe cu... Ce ar trebui noi să facem? În primul rând, avem unele sarcini de ordin intern. De exemplu, agricultura. Aș aminti cum în SUA am fost în familii de amish. Amish-ii sunt oameni foarte religioși, care nici energia electrică, nici automobilul nu-l recunosc, numai calul, căruța, etc., dar mulți dintre ei sunt milionari. Pentru că statul a creat așa condiții de producere, achiziție și comercializare a produselor, când am fost cu ei la târg, la licitație cu dumnealor, ei nici nu știau cui au vândut, cum, pentru că legea le garantează și încasarea venitului, și comercializarea producției finite, dar el știe ce trebuie să crească și când trebuie să crească. Dacă e Halloween, el trebuie să vină cu bostani, dacă-i altă sărbătoare trebuie să vină cu alt produs ș.a.m.d. Asta e o sarcină internă, ce ar trebui să facem: în primul rând să nu depindem de importuri la ceea ce noi putem produce aici. Noi tot timpul spunem că bogăția noastră este pământul, cernoziomul, calitatea sa, dar importăm. În al doilea rând. Noi am încercat câteva ramuri, prioritare, am vorbit mult de turism, am abolit și vizele, dar nu este rezultatul, pentru că nu este infrastructură în țară. Pentru a avea o creștere, trebuie să fie acel produs pentru care vin turiștii, trebuie infrastructură, drumuri, trebuie create condiții. De aceea, chiar dacă avem o creștere, ea nu este semnificativă, ea nu creează PIB. Noi am vorbit mult de tehnologii informaționale, dar iarăși, mă uit că, citesc, acolo practic e totalmente o scutire de impozite și persoane fizice, și juridice, dar eu cred că nu ar trebui să ne grăbim să le tăiem repede, trebuie să vedem totuși care au fost condițiile, care-i impactul asupra sectorului real al economiei, asupra PIB ș.a.m.d. Pentru că atunci când vorbim de calitate, haideți să luăm și un lucru pozitiv - construcțiile. Dar noi am investit în sectorul neproductiv, am construit spațiul locativ și gata, astea nu-s locuri de muncă ce creează condiții de creștere a PIB. Da, va fi un consum mai mare de energie electrică, poate alte servicii, dar nu așa semnificativ cum ar fi la o întreprindere industrială. Dar aici rămâne să ne determinăm, pentru că practic, puțin ce s-a făcut de la destrămarea URSS, de la obținerea independenței Republicii Moldova.

Corneliu RUSNAC: Deci, prin urmare, este nevoie de o revizuire generală a intereselor, a priorităților economice, astfel încât să fie elaborată o strategie...

Mihail MANOLI: Ea trebuia să existe, pentru că haideți să luăm și un aspect, nu am să zic ideologic, pentru că nu-i corect, ci social. Prin anii 1991-1992, noi construim „socialismul scandinav” - așa a fost o expresie, cine au visat, din președinții de atunci. Mi-a fost mare mirarea, când am citit acum că partidul de guvernământ nu avea o poziție referitoare la ce creăm noi, pentru că ceea ce vorbim noi despre prioritatea aspectelor sociale, dacă luăm după cifre și în comparație, vedem că lasă de dorit.

6. Potențiala aprofundarea crizei politice și posibilele efecte negative asupra stabilității economice

Corneliu RUSNAC: Acum, aș vrea să vă întreb, ca să revenim puțin la domeniul politic, mai bine zis, politico-economic, ce impact economic ar putea avea asupra Republicii Moldova aprofundarea crizei politice, adică o eventuală nevtare de către Partidul Comuniștilor a candidaturii propuse de AIE la

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 13, din 29.09.2009

funcția de președinte. Deci, în cazul în care nu se va vota președintele, ce efecte economice ar putea avea această criză?

Mihail MANOLI: În principiu, această criză economică a început încă la sfârșitul anului trecut, începutul anului 2009, dar ea nu a fost recunoscută. E foarte greu pentru mine de înțeles, de ce nu a fost recunoscută, pentru că aici nu depinde numai de factorii interni. Important este nu ca să recunoști sau nu, dar ce măsuri adopți și ei să nu fie populști, dar pentru viitor să dea rezultatele. De aceea, acea situație complicată, care nu a fost recunoscută, ea se va complica și mai mult. Chiar ținând cont și de faptul că s-au luat și niște decizii, care țin de informarea opiniei publice, dar ele nu au fost anunțate: să luăm și Investprivatbanc și altele, acolo sunt chestiuni foarte serioase până la urmă, și cu aceeași Bancă de Economii... Nu știu, mi se creează așa o impresie că (guvernare comunistă s-a condus de principiul – n.r.) „după noi, măcar și potopul”, ceea ce nu este corect, pentru că partidele politice vin și pleacă de la guvernare, dar trebuie să fie o cultură și o inteligență în transmiterea puterii, pentru că trebuie să fie o continuitate. Deci, noi trebuie să stimăm ceea ce a fost votat și susținut de societate în cazul dat. De aceea, eu totuși cred că va fi găsită acea variantă când va fi votat, pentru că o situație când nu va fi votat un președinte al Republicii Moldova va complica și mai serios situația din țară și ea va duce la unele lucruri foarte nedorite. În orice caz, vom pierde și din timp, și vom pierde și în aspect de imagine internațională. Eu aș putea să vă dau exemplul Macedoniei. Puțin cine vorbește despre faptul că această țară, fostă republică iugoslavă nici până astăzi nu este recunoscută cu denumirea Macedonia. Deși au fost tentative multe, și de recunoaștere și, dar asta nu-i încurcă niciodată pe ei să facă ceea ce trebuie să facă pentru a obține călătoriile libere în zona Schengen din anul 2009, să obțină un rezultat în dezvoltarea economică, să meargă spre un scop concret. Sunt și acolo, politica-i politică, dar acea cultură trebuie să existe, pentru că altfel noi n-o să obținem rezultate.

Corneliu RUSNAC: Spre regret, timpul rezervat emisiunii noastre a expirat. Doamnă Manole, eu vă mulțumesc foarte mult pentru prezența la acest program. Stimați ascultători, eu, Corneliu Rusnac vă reamintesc că ați ascultat o emisiune de discuții pe teme de politică externă, realizată cu suportul Asociației pentru Politica Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Aici vă spun la revedere și vă aștept săptămâna viitoare, la un nou program. Pe curând.